

Ελλάς, Έλλην, διά των αιώνων

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

(Πάνω από αριστερά) Οι Τρεις Ιεράρχες Γρηγόριος Θεολόγος, Ιωάννης Χρυσόστομος και Μέγας Βασίλειος. (Κάτω από αριστερά) Όμηρος, Θουκυδίδης και Λιβάνιος.

Κακό η άγνοια και χειρότερο να κατηγορούμε συνάνθρωπό μας μη γνωρίζοντας τη

σημασία των λέξεων που χρησιμοποιεί, αφού αυτές αλλάζουν περιεχόμενο με τον καιρό. Την πιο επιτυχημένη έκφραση του φαινομένου της αλλαγής της σημασίας των λέξεων έδωσε ο Θουκυδίδης στο τρίτο βιβλίο του όταν γράφει «Και την ειωθυίαν αξίωσιν των ονομάτων ες τα έργα αντήλλαξαν τη δικαίωσει», δηλαδή «ακόμα και την καθιερωμένη σημασία των λέξεων για τις ανθρώπινες πράξεις την άλλαξαν, για να δικαιολογούν τις πράξεις τους».

Είναι ένα φαινόμενο που ζούμε αλλά και που αποτελεί αφορμή παρεξήγησης, αν δεν ξέρουμε την ιστορία μιας λέξης, ιδιαίτερα αυτών των σημαντικών, Έλλην, Ελλάς, οπότε ο καθένας μπορεί να κατηγορεί τους Χριστιανούς πως επιτίθενται εναντίον των Ελλήνων, ενώ επρόκειτο για επίθεση κατά των ειδωλολατρών. Με τη σειρά όμως τα πράγματα.

Όπως λέει ο Θουκυδίδης, «...προ γαρ των Τρωικών ουδέν φαίνεται πρότερον κοινή εργασαμένη η Ελλάς· δοκεί δε μοι, ουδέ τούνομα τούτο ξύμπασά πω είχεν...». Από κοινού πριν από τα Τρωικά δεν φαίνεται να έκαμε τίποτε η Ελλάδα, και μου φαίνεται πως ούτε το όνομα αυτό είχε όλη η χώρα.

Το όνομα Έλληνες στα ομηρικά χρόνια είχαν οι συμπολεμιστές του Αχιλλέα, από την περιοχή της Φθίας, Φθιώτιδας. Κατά τη διάρκεια της Ιστορίας ο γεωγραφικός χώρος που ονομάζεται Ελλάς αλλάζει διαστάσεις όπως και η λέξη Έλλην. Κατά τα πρώτα χριστιανικά χρόνια η λέξη Έλλην σημαίνει περισσότερο τον ειδωλολάτρη. Απόδειξη, ο Σωκράτης ο Σχολαστικός στην Εκκλησιαστική Ιστορία του γράφει για τον ρητοροδιδάσκαλο Λιβάνιο «Λιβάνιος, Έλλην την θρησκείαν ετύγχανεν ων» Έλληνας ως προς τη θρησκεία. Και για τον ύπαρχο της Κωνσταντινουπόλεως «ω όνομα ην Οπτάτος, Έλλην την θρησκείαν υπάρχων».

Και σε άλλα κείμενα άλλων συγγραφέων «Και συ τι κοινόν έχεις προς Χριστιανούς, Έλλην ων» όπου Έλλην και χριστιανός είναι αντίθετες έννοιες. «Ην δε ο πατήρ αυτών Έλλην, άσωτος, θυσίας επιτελών τοις ειδώλοις» ξεκάθαρα και αναλυτικότερα τώρα, Έλλην είναι αυτός που θυσιάζει στα είδωλα.

Η λέξη Έλλην στον ιερό Χρυσόστομο σημαίνει τον ειδωλολάτρη. Γράφει «Τις ταύτά φησιν; ο Έλλην ή ο Χριστιανός;» Ποιος τα λέει αυτά, ο Έλλην ή ο Χριστιανός. Και πάλι ολοκάθαρη η αντίθεση και η σημασία της λέξης. Ακόμα σε άλλο κείμενό του γράφει: Τώρα που πληθύνθηκαν με τη χάρη του Θεού οι χριστιανοί και έχουν κατακλύσει τον κόσμο, ποιος θα μέινει Έλληνας; «Ει γαρ τότε, ότε ουδείς ην πιστός, αλλά τρισχίλιοι και πεντακισχίλιοι μόνον, ότε πάντες οι της οικουμένης ήσαν εχθροί, ότε ουδαμόθεν προσεδόκων παραμυθίαν, ούτω δη κατετόλμησαν του πράγματος, πόσω μάλλον νυν τούτο αν εγένετο, ένθα τη του Θεού χάριτι πανταχού της οικουμένης πιστοί; τις δ' αν έμενεν Έλλην λοιπόν;».

Το καλύτερο όμως ρητό του, με κρίση και παρώθηση στην ορθή πορεία «Ουδείς αν ην Έλλην, ει ημείς ήμεν Χριστιανοί, ως δει». Κανένας δεν θα ήταν Έλληνας, αν εμείς ήμαστε Χριστιανοί όπως πρέπει, όπου και πάλιν η λέξη Έλλην σημαίνει τον ειδωλολάτρη.

Αδίκως λοιπόν κατηγορείται από μερικούς ο ιερός Χρυσόστομος ως διώκτης των Ελλήνων, αφού η λέξη Έλληνες σημαίνει τους ειδωλολάτρες. Μην ξεχνάμε όμως και την αγάπη των Τριών Ιεραρχών στα ελληνικά γράμματα, τον Μεγάλο Βασίλειο με το έργο του «Προς τους νέους όπως αν εξ ελληνικών ωφελοίντο λόγων» και το ποίημα του Γρηγορίου του Θεολόγου «Ελλάς εμή, νεότης τε φίλη, και όσσα πέπασμαι,/ Και δέμας, ως Χριστώ είξατε προφρονέως!» (Ελλάδα μου και νιότη αγαπητή, κι όλα όσα απέκτησα και σώμα. Πόσο πρόθυμα δοθήκατε στον Χριστό.)

Η σημασία των λέξεων αλλάζει με τα χρόνια, τις καταστάσεις, τα ήθη, τα έθιμα. Ο Χριστιανισμός πάλεψε για να επικρατήσει σε έναν κόσμο ειδωλολατρικό, δανείστηκε από τον ελληνικό πολιτισμό γλώσσα και φιλοσοφία, και έτσι ενωμένος με τον ελληνισμό σταδιακά, σ' ένα Βυζάντιο εξελληνισμένο και εκχριστιανισμένο πορεύεται στις μέρες μας ανάμεσα σε άλλα εμπόδια, το ανερμάτιστο της ψευδοπροοδευτικής διανόησης, τον θόρυβο των αλαλαζόντων κυμβάλων. Αυτά όμως όλα ενδυναμώνουν τον μαχόμενο πιστό, που με πίστη και γνώση έχει θεμελιώσει και συνυφάνει στην καρδιά του Ορθοδοξία και Ελληνισμό.